Työvoima- ja osaamistarpeiden ennakoinnin uutiskirje 3/2024

Ennakointi on ennen kaikkea vuoropuhelua

Tässä uutiskirjeessä keskeinen teema on vuoropuhelu. Työvoimaprometrin tiedon keruu on menneillään ja syksuussa uusi kokoonnuttiin alueelliset toimialaryhmät yhteisiin keskusteluihin. Niissä luodaan kuva sekä nykyltanteesta että ehteiden jyketen aikavälin näkymä työvoima- ja osaamistarpeista omalla toimialalla.

Vaikka toimialaraadeissa tuotettu ennakointitieto on tärkeää, vielä tärkeämpää on itse vuoropuhelu. Kun työmarkkinatoimijoilla on yhteinen jaettu käsitys toimialan tilanteesta ja tulevaisuudesta, on helpompaa lähteä etsimään yhteisiä ratkaisuja mahdollisiin haasteisiin.

Työvoimabarometri tuo vuosittain yhteen julkiset TE-palvelut, oppilaitokset ja yritykset. Se ei ole kuitenkaan ainoa yhteisen tulevaisuuskuvan rakentamisen paikka. Toimialoilla käydään omia ja joskus myös toimialojen välisiä vuoropuheluja, joissa keskitytään on tulevaisuudessa. Myös yritykset tekevät ennakointia, sillä se on yksi keino vahvistaa ja edistää omaa asemaa kilpailuilla markkinoilla.

TYÖ2030-ohjelmassa luodaan Tulevaisuusvuoropuhelun malli on työpaikoille ja toimialoille tarkoitettu työkalu ennakointityön systematisoimiseksi. Se koostuu kolmesta osasta, jotka yhdessä muodostavat tavoitteellisen vuoropuhelun tulevaisuudesta.

Ensimmäisessä osassa vastataan kysymykseen miksi eli laadukkaaseen tilannekuvan pohjautuen keskustellaan siitä, mistä teemoista tai kysymyksistä tulevaisuusvuoropuhelua tulisi käydä. Tämän jälkeen vastataan kysymykseen mitä eli mitä tietoa tarvitaan ilmiöstä, jotta vuoropuhelua käydään ja toisaalta mitä tiedetään niistä teemoista ja kysymyksistä, jotka vuoropuhelussa nousse esiin. Kolmannessa osassa tulevaisuusvuoropuhelua ollaan vahvasti vaikuttavuuden äärellä, kun yhdessä sovitaan niistä toimenpiteistä, jotka tulevaisuuteen varautuminen vaatii.

Tulevaisuusvuoropuhelua on käyty jo useilla toimialoilla ja lokakuussa sitä harjoitellaan myös työ- ja elinkeinoministeriössä osana ikääntyneiden työllisyyden edistämisen hanketta. Mutta miltä kiinnostaa, kannattaa käydä osuttamassa TYÖ2030-ohjelman sivuilta löytyvä Tulevaisuusvuoropuhelun kurssi. Tästä uutiskirjeestä löydät kurssin mainoksen ja linkin siihen.

Ennakointitieto, kuten muukin tieto, on vaikuttavaa vasta, kun sitä hyödynnetään suunnitelun ja kehittämisen tukena. Työvoima- ja osaamistarpeisiin liittyvää tulevaisuusvuoropuhelua suunniteltaessa on hyvä käydä esimerkiksi Työvoimabarometri 5 -sivustolla tai tutustua vaikkapa Tekonälytoimialan Osaamispussiin, josta kerrotaan lisää tässä uutiskirjeessä. Myös Osaamisen ennakointifoorumi ja Jotpan Osaamistarvekompassi tarjoavat hyviä tietoa ennakoinnin tueksi.

Oikein mukavia lukuhetkiä ennakoinnin uutiskirjeen parissa!

Uraohjaus on aina tulevaisuuteen katsovaa

Elinikäinen ohjaus (ELO) on sateenvarjokäsite, jonka alla tarkastellaan tieto-, neuvonta- ja ohjauspalveluja ja yksilöiden kouluttu- ja urasuunnitelun kokonaisuutta, kuten koulutuksessa tapahtuvaa opinto-ohjausta, työllisyyspalveluiden uraohjaus- ja valmennuspalveluita, digitaalisia ura- ja osaamisvisuroita, nuorten palveluita jne. Suomessa halutaan korostaa holistista näkökulmaa, yli sektoreiden ja läpi elinkaaren.

Palveluista yksilöt saavat tukea

- oman osaamisen ja kiinnostusten tunnistamiseen
- koulutukseen, uraan, vapaa-aikaan ja oman toimeentuloonsa liittyvien suunnitelmien ja päätösten tekemiseen
- näihin liittyvien tavoitteiden asettamiseen ja tavoitteisiin pyrkimiseen työmarkkinoiden tarpeisiin ja koulutusmahdollisuuksiin.

Työ- ja elinkeinoministeriö (TEM) ja Opetus- ja kulttuuriministeriö koordinoivat ja kehittävät elinikäisen ohjauksen kokonaisuutta. Ministeriöiden välisessä yhteistyössä on tärkeää, että ohjauksen kehittämisen ajatteleminen kokonaisuutena toteutuu. Tämä työryhmä vastaa valtakunnallisesta elinikäisen ohjauksen asiantasaista, luotettavaa tietoa työelämästä, toimialoista, ammateista ja osaamistarpeista ymmärrettävästi ja yksilölle relevantisti. Tässä julkisen, laadukas ennakointi- ja ohjauspalveluiden kokonaisuus on keskeistä. Siinä tulee yksilöiden kasvaa. Ohjaajien pitää itse osata etsiä ja löytää relevantia tietoa ja ohjata myös yksilöt luotettavan ja osuvan tiedon pariin.

Ohjaus lähtee aina liikkeelle ohjattavan omista motiiveista, lähtökohdista ja tarpeista, jos ei kuitenkaan ole ennenmin kuin sallittu, mutta on kuitenkin ohjaajan vastuulla mutaita yksilöille myös realistinen kuva siitä, mikä yhdistämä on mahdollista. On myös vastuullista ohjaajalta kuvata yhteiskunnallisia ilmiöitä, esimerkiksi ammattien sukupuolittumista ja rohkaista myös epätyypillisempiin valtauksiin, sekä huomioida kestävän kehityksen näkökulmia. Myös jos on nähtävillä, että esimerkiksi digitalisaatio on muuttamassa jotakin yksilöä kiinnostavaa toimialaa ja sen osaamistarpeita nähdään tällaisia tulevaisuudessa, on hyvä kuvata myös tätä ohjattavalle esille. Joskus viranomaisten täytyy myös tehdä vrailaisa päätöksiä saatavilla olevan työmarkkina- ja osaamistiedon valossa, kuten päätöksiä omaehtoisen opiskelun hyödyllisyydestä työmarkkinoilla tai työlyvasta mahdollisuuksista. Osana ELO-strategiaa on kehitetty ohjaajien osaamista Ohjauksosaamista vahvistava hankekonsiaisuus (peda.net).

Kaikki ei ole ohjaajan varassa. Globaalit muutokset sekä työn murros ja muutokset ovat aiheuttaneet sen, että yksilöiden, kaikkien kansalaisten, pitää olla yhä tietoisempia siitä millaisia muutoksia omalla toimialalla ja työtehtävissä on tapahtumassa. Siksi kannustamme kaikkia ottamaan vastuulla omalta yksilölle myös realistinen kuva siitä, mikä yhdistämä on mahdollista. On myös vastuullista ohjaajalta kuvata yhteiskunnallisia ilmiöitä, esimerkiksi ammattien sukupuolittumista ja rohkaista myös epätyypillisempiin valtauksiin, sekä huomioida kestävän kehityksen näkökulmia. Myös jos on nähtävillä, että esimerkiksi digitalisaatio on muuttamassa jotakin yksilöä kiinnostavaa toimialaa ja sen osaamistarpeita näkisi